

דברי חכמה

כפר-הנשיא – דור ההמשך

מזל טוב! כפר-הנשיא

2.7.2020

יום העליה לקרקע

אל הדרך

"כן, כן, כן ממשיכה הדרך...
את הבית לא שכחנו,
ואת כל האוהבים.
אם נרחק גם אלף קילומטר
אל ביתנו אנו עוד קרובים".

מילים: מיכאל דודין תרגום: יורם טהרלב

גיליון מס' 2627 י"ח בתמוז תש"פ * 10 ביולי 2020

כפר הנשיא * עלון פנימי

עורכת: שושנה שרקי sachlav@outlook.com

72

משולחן העורכת

שושנה שרקי

בתוך כל אוירת הנכאים השקטה, הזו שמנסים להפיל עלינו בכל הכוח,
וירוס הקורונה ושאר אנשי המלוכה שרוכבים עליו, גורם לך ממש להתגעגע
לבן גוריון ולחלוציות התמימה והמופלאה של פעם.

מעל דפים אלה ניתנה לנו החירות, להיזכר בימים עברו, ממנסורה לכפר
הנשיא, לדור השני, להצטרפות וחזרתם של צעירים הביתה.
ואנחנו מובלים לאור הזיכרונות של כל אלה.

במסיבת בר המצווה 13 לקיבוץ. סיפר לי טומי, שלפני שבן גוריון הגיע,
אנשי הביטחון שלו, פירקו את הבימה שחברי המשק הכינו עבור האירוע.
לבדוק שלא הונחה שם בטעות פצצה... ואז בנו אותה מחדש.

על הבמה הזו, עלה ונאם גם ראש המועצה האיזורית ג.ע דאז: יענקלה
אשכול איש כפר גלעדי שהוסיף לברכות – אז פנה לראש הממשלה ואמר לו
בגאווה: "תראה איזה חלוצים יש לנו פה".
"איזה חלוצים אתם?" ענה לו בן גוריון, "לנגב הייתם צריכים ללכת".

אבל, אנחנו כאן. בכל העוצמה והכוח, מתאמצים משתדלים... ו....

"הדור הבא ישן בחדר הסמוך,
אני שומע את נשימתו.

הדור הבא חולם בחדר הסמוך

הדור הבא מבחין היטב בין טוב לרע
ולו חוש צדק מפותח מאוד.

הדור הבא רואה היטב מה שקרה
ולא שומר את רגשותיו בסוד.

אני רוצה לומר לו - די כבר,
שהעולם מכביד עולו

אך מחשבה שניה עוצרת-

הוא כה טהור, אני כבר לא".
מילים: אהוד מנור

כל שנבקש לו יהי !

למה להיות חבר בכפר הנשיא? -

חברות/שייכות מסוג אחר / מיה טיקוצ'ינסקי

ב 2003 חזרנו אחרי 9 חודשים באוסטרליה, התחתנו ועברנו לגור בבית בשכונת החרמון. זאת השכונה שגדלתי בה מכתה א', לגור ליד ההורים? רעיון טוב, או קצת קרוב מידי?... היום אני יכולה להעיד שזאת הייתה החלטה טובה. התלבטנו בין הגליל לערבה, ונשארנו. ראינו את כפר הנשיא כמקום אידיאלי להקים משפחה, לגדל את הילדים במקום בטוח עם אווירה של קהילה ושייכות. חלק גדול מזיכרונות הילדות שלי בקיבוץ זה גיוסים, חגים, אירועים וכדומה. רציתי להעביר את זה גם לילדים שלי.

מאז נולדו לנו 3 בנים, שוני בן 15, סלע בן 13 ויהלי בן 11.

השתלבנו בקלות, יותר קל כשאתה מכיר את המקום, את ה Vibe של הקהילה, את האנשים. באותו הזמן התחילו הדיבורים על קבלת "חברים בעצמאות כלכלית" וזה התאים לנו בול. הרגשנו שהקיבוץ משתנה, ולא היה ברור לאיזה כיוון, לכן הרגשנו שזה המסלול המתאים מבחינתו.

מרגישים שייכים לקהילה, אכפת לנו ממה שקורה ולכן התנדבתי - הייתי 5 שנים חברה בוועדת תרבות ו- 6 שנים בוועדת חינוך. היום אני בצוות של משאבי אנוש. ליאור חבר בהנהלת הקיבוץ.

הבנים תמיד היו במסגרות של החינוך בקיבוץ, למרות שבחרנו להוציא אותם מבית הספר האזורי, לחינוך בבית ספר יסודי ברוח דמוקרטית 'עינת הגליל', והמשך בבית ספר תיכון 'עינות ירדן'.

בפברואר 2019 יצאנו למסע משפחתי. טיילנו 4 חודשים ברחבי מקסיקו עם ג'יפ וקראוון, עם משפחת יודאיקין, ועוד חודשיים לבד בארה"ב. חזרנו הביתה והרגשנו את החיבוק של הקהילה.

אוהבים את הקהילה בקיבוץ ואת הערבות ההדדית (ארוחה מהלב, פינוקים למבודדים, התנדבות למען הקהילה וכדומה) מאמינים שאם כל אחד יבחר דבר או יותר, שהוא יכול לתרום לקהילה, הקהילה תפרח ותצמח וגן עדן הקטן שאנחנו גרים בו יהיה אפילו טוב יותר. נתינה לאחר מחממת את הלב לשני הצדדים. מאמינים בדוגמה אישית, וכשהדור הצעיר רואה את הנתינה מהלב הוא ימשיך אותה כמובן מאליו.

כאשר אנו מסתכלים קדימה לעתיד, לדעתנו רעיון המעמדות (חברים, חברות בעצמאות כלכלית, תושבי ההרחבה וכדומה) יוצר בעייתיות, אנו צריכים למצוא את הנוסחה שתתאים לרוב חברי הקהילה, בכדי לבטל את נושא המעמדות.

בברכה, במפגשים שונים שומעים מתלוננים על הא ודא, אנו מחנכים את הבנים בדרך שאם לא טוב לך במקום מסוים, תעשה משהו בנידון, או שתקום ותלך, או שתלמד לחיות עם זה. לשבת ולהתלונן זאת לא הדרך. זה בטוח לא עושה לך טוב ולא לאנשים השומעים מסביבך. זה הבית שלנו וזה בידיים שלנו.

כיתת אריה / שושי אבן-פז

כיתת אריה הייתה מורכבת רובה ככולה מילדי-חוץ אשר הופנו לקיבוץ ע"י גוף שנקרא "המוסד להכשרת ילדי ארץ ישראל" (מיסודה של רֶחָה פראייר אשר נעזרה בבתה, מעיין פראייר. אני זוכרת שלאחיה של מעיין קראו שלהבת. איך אפשר לשכוח שם כזה?). תעשו גוגל.

דויד אלמן (bbm) ואני היינו בני המשק היחידים בגיל ביה"ס. עד אז היינו במין גן (???) עם ילדי כיתת צבי: אביבה בן-חיים גולדברג, דני נמלי, אורי גולן ז"ל, מזלי פוזנר ז"ל, ונסה אלמן, רותי בלום, עמי בן צבי, דליה ריינס-וגנר, יוני בן-חיים ועוד).

לא זכורה לי מסגרת מסודרת של גן. (היה גן? היו גננות?) היינו חופשיים למדי, לא היו לנו יותר מדי צעצועים, אולי בכלל לא, אך מסביבנו היה עולם ומלואו ושיחקנו במה שמצאנו בשטח. רוב הקיבוץ עוד היה במנסורה ואני זוכרת שדות מלאים בכלניות אחרי החורף. רצנו מעלה ומטה יחפים על שביל שכבשו רגלינו על ה"רכס" כפי שקראנו לו. היום השטח כבר כולו בנוי.

כל יום שישי ירדנו למאפייה לאפות חלות עם האופות ג'ין ווטרמן ז"ל ואסתר סינה ז"ל ואת החלות שאפינו אכלנו בקבלת השבת שעשינו בכל יום שישי.

אך נחזור לכיתה א': הילדים שהגיעו אלינו מ"המוסד להכשרת וכו'" כדי שתיווצר כיתה היו; אורי (שווילי) שובל, רחל חלפון-וייס ז"ל, בתיה עדס-וויטהם, יוסי ליפא, יהודית זיסמן-מיכאלי, ובביה"ס התיכון גם שושנה בנימין-שרקי וכמובן דויד אלמן ואנוכי. (ויסלחו לי אלה שלא הזכרתי את שמם – ויש לא מעט כאלה!).

לכיתה א' ולאורך כל ביה"ס היסודי ילדים באו וילדים הלכו. סוג של תחנת רכבת שעלו עליה וירדו. אולי לא התאימו למסגרת, אולי חזרו להוריהם. לא ברור. לא שיתפו או סיפרו לנו ואנו לא שאלנו. בכלל, לא זוכרת שממש דיברו איתנו. באותם ימים לא ממש דיברו או "פתחו" דברים איתנו.

על בני-הכיתה שלנו, שהיינו יחד לאורך ימים ושנים, לא ידענו **כלום**. לא על נסיבות חייהם, למה הגיעו לכפר-הנשיא וכש"נעלמו" פתאום לא ידענו למה ולכן. רק הרבה יותר מאוחר בחיים יצא לי לדבר עם כמה מחברותי לכיתה והן סיפרו לי על משפחותיהן ונסיבות הגעתן לכפר הנשיא. תמיד מדהים אותי שלמדנו באותה כיתה 12 שנה, גרנו בלינה המשותפת ולא ידענו כלום זה על זה.

המורה הראשונה שלנו, רות גולדמן הובאה מירושלים כדי ללמד אותנו. קראנו לה "רות המורה". המטפלת הראשונה שלנו הייתה סוזי נֶמְטִי ז"ל,

פליטת שואה מהונגריה. אישה חכמה וחדת לשון שאני אישית מאד נקשרתי אליה. זוכרת היטב שהקריאה לנו בהמשכים את הספר "מחניים" ("איזהו גיבור" או "הנערים מרחוב פאל") מאת פרנץ מולנר.

בכיתה ב' המורה שלנו היה אדם בן-חנוך שהביא איתו שיטת לימוד שנקראה סאמרהיל. (גוגל!) בדרך כלל לא למדנו כמעט בשיטה פרונטלית. אדם הרבה לקחת אותנו לטיולים ברגל בסביבות הקיבוץ, לאבן התותח, למעיין טובא, למשל ולעוד טיולים נפלאים. בקיץ היינו הולכים ברגל (לבד! בד"כ ללא אדם מבוגר) לכפר ערבי הרוס ונטוש מעל העיירה חצור, אנו קראנו לו פירעם, (אולי היה זה הכפר בירעם מ"בירעם ואיקרית"?), כדי לקטוף סברס באמצעות מקלות עם קופסת שימורים ממוסמרת לכל מקל. בין ההריסות צמחו שיחי צבר עצומים בגודלם וקטפנו את הסברס הכי טעימים וטובים שטעמתי בחיים. כמובן שהתמלאנו קוצים, אבל היה שווה.

לא היינו כיתה קלה. היו בה גילויי אלימות לא פשוטים ובעיות התנהגות, שבוודאי העמידו את האחראים עלינו בניסיונות קשים. (את אדם בן חנוך המורה ואת המטפלות שלא זוכרת את שמות כולן (כן זוכרת היטב את ריני כהן). בתקופה ההיא לא היה "חינוך מיוחד", טיפול בהפרעות קשב וריכוז וכו'. להרגשתי ציפו מאיתנו "להתיישר" לפי קו אחיד, מה שכמובן לא היה אפשרי ופחות מכך בכיתה כמו שלנו, עם רקעים וסיפורי-חיים כל-כך קשים ושונים. האנשים שגידלו וניסו לחנך אותנו היו גם הם צעירים מאד וחסרי כל נסיון ואני לגמרי בטוחה שעשו כמיטב יכולתם והבנתם אך לכיתה כמו שלנו, זה כמובן לא היה מספיק.

כמדומני שלקראת כיתה ו' או ז' העניינים התחילו להתייצב. הפסקנו להיות "תחנת רכבת" ואלה שנשארו נשארו עד סוף כיתה י"ב.

חינכו אותנו לחיי עבודה. להצטיין בעבודה היה ערך עליון (ממש לא נורא). בשלב מסוים התחלנו לעבוד אחרי יום הלימודים שעתיים ביום.

העבודה בבתי הילדים לא הייתה חביבה עלי כלל: צחצוח טור אינסופי של נעליים ושמירה על השקט בשעות מנוחת הצהריים, תוך הערה שיהודה עדר אף פעם לא נרדם בצהריים ולא להתייחס לזה.

גולת הכותרת הייתה עבודתנו העבודה בדיר הצאן. העבודה התחילה בשעות הערב, שעת חליבת הכבשים. הלכנו בחושך לדיר הצאן ומג'ו ריפקינד ז"ל, מישראל אבידור ז"ל ומהנרי שפרונג למדנו לחלוב את הכבשים והיינו מאד גאים בעצמנו. כשהתפנינו קצת היינו הולכים לערימת התערובת של הכבשים,

שולפים משם חרובים ואוכלים אותם... גם חיפשנו ואספנו "ביצי-צאן" שהיום קוראים להן ביצים אורגניות או ביצים באלאדי, שהוטלו ע"י תרנגולות שברחו מהלול והתמקמו בכיף בדיר הצאן, שם שוטטו בחופשיות, בוחרות לעצמן את מזונן ומטילות ביצים עמוק בתוך הקש. וכמו הסברס – ביצים כאלה טעימות לא חזרתי לטעום מעולם.

לעיתים ביטלו ימי לימודים כי היה "גיוס" במטע כדי לקטוף תפוחים, אפרסקים או שזיפים. זמי בן-צבי היה מלך המטעים. היה גם גן ירק בקיבוץ, קטפנו אפונה, וירקות נוספים והעברנו קווים של צינורות השקיה. נדמה לי שה"פיטינגים" כבר היו תוצרת המפעל.

פעם בשנה, בזמן החופש הגדול וכשהיינו די צעירים, לקחו אותנו, כמה כיתות יחד, לקייטנה שהייתה ממוקמת בפאתי חיפה.

בגיל הגן וכיתות ביה"ס הנמוכות לא היה לנו ממש בידור: "פנס קסם" שהיה גליל נייר ארוך ומצוייר מגולגל בין שני מקלות בתוך קופסה – להלן מסך – שגולגל לאיטו תוך כדי סיפור היה אז שיא השיאים.

שיחקנו הרבה מחניים, קלאס, חמש אבנים ובכלל היינו הרבה מחוץ לבתים ולחדרים. כאשר הגיע חשמל לקיבוץ ראינו גם סרטים מצויירים! (מיקי מאוס, פופאי וכאלה). פעם בשישה חודשים בערך הגיע לכפר הנשיא, עם אוטובוס הערב, סרט בשם "ילדי הערבה", סרט עלילתי עם שחקנים אמיתיים. זה היה כנראה הסרט היחידי שהסתובב ברחבי בגליל ואף פעם לא התעייפנו מלראותו. חיכינו לאוטובוס הזה בכיליון עיניים כדי לראות שאמנם הסרט הגיע.

בכל חודש המורה אשר וולפיש, תלה את רשימת הסרטים שיוקרנו במשך החודש, הנועזים מביננו התגנבו לתאי הכביסה המלוכלכת שבמכבסה הסמוכה כדי לצפות בסרט של המבוגרים.

לבית הספר הייתה גם ספרייה, זוכרת היטב את סידרת הספרים "זכרונות לבית דויד", סיפורי אלף לילה ולילה, סיפורים על חיות ועוד. לעיתים אני תוהה לאן נעלמו הספרים הללו.

בכיתה זו ח' (כמדומני) המורה שלנו היה אשר וולפיש והמטפלות שלנו היו ריני כהן, לאחר מכן פנינה ליפשיץ ולאחריה עדנה קולינס. כל אחת תרמה לנו משהו מהאישיות שלה: ריני את החריצות הקפדנות והדייקנות, פנינה באישיותה החמה והסלחנית, עדנה בחום, במרץ ובשמחת החיים שלה.

חג השואה, מאי 1963:
רחל, דויד, אריה, אביגיל, שושן, דליה, מאי.

בכיתה ט' עברנו ללמוד בביה"ס האזורי "מבוא הגליל"
באיילת השחר. נפגשנו נערות ונערים חדשים כמו-גם
עם מורות ומורים שלא הכרנו. סגנון ההוראה של
אשר וולפיש קצת הכין אותנו ללימודים במקום.

היינו כיתה אחת עם קבוצה בת-גילנו בני איילת
השחר. יחד יצאנו למחנות של הנוער העובד, לטיולים
השנתיים ולמה שנקרא אז "עזרה למשק צעיר", ששם
רצינו להיות הכיתה "שעבדה הכי טוב" בהיסטוריה של
כל כיתות הקיבוצים, שעברו במשקים הצעירים. נדמה
לי שגם הצלחנו בכך. לפחות זה היה המשוב שקיבלנו
מקיבוץ תל-קציר ומקיבוץ עין-גדי.

באיילת השחר נהוג היה שכיתה אחרונה, כיתת י"ב, תלמד במה שנקרא
"כיתת י"ב מקובצת" בבית ברל. כך הגענו גם אנו, שרידי כיתת אריה, לבית
ברל כאשר אחת לשבוע או שבועיים, בסופי השבוע, חוזרים לקיבוץ "שלנו". היו
שם נערים ונערות מהקיבוצים דורות, ברור חייל, משמר השרון, איילת-השחר
וכפר הנשיא (ואולי מעוד קיבוצים).

הרבה יותר זכורים לי הטיולים הליליים לפרדסים בסביבה שם קטפנו (קצת)
תפוזים או את הטיולים היפים לאיזו אחוזה בלב מטעי אבוקדו גבוהים- גבוהים.
(טיפוס עליהם בכלל לא בא בחשבון לצערם של כמה נערים נועזים במיוחד).
קראנו למקום "הבית של הברון דה-מנשה".

כשהסתיימה שנת הלימודים האחרונה שלנו חזרנו איש-איש לקיבוץ. חלקנו
ישב ללמוד לתעודת בגרות לחלק אחר מאיתנו חיכו כבר צווי-גיוס וכך כיתת
אריה סיימה את הקדנציה שלה בתור כיתה. במהלך השנים התרחקנו
והתפזרנו אבל לכל אחד מחברי, מ"הכיתה שלי", שמור אצלי מקום חם במיוחד
ויכולים לעבור שנים בלי שנתראה ונדבר, ובכל זאת, אתם הכיתה שלי.

שושי א.פ.

'כיתת אריה' נקראה בזמנו ע"ש ליאון לייטמן, חבר הבונים באחת ההכשרות,
שלא זכה להגיע לכאן. פרטים בארכיון, או/ו באתר ההנצחה של דויד א.

כיתות אריה וצבי ובית כפר הנשיא, מקבלים בצער את ההודעה על פטירתה

רחל חלפון וייס ז"ל
בניו ג'רסי בארה"ב, לאחר מחלה קשה

יהי זכרה ברוך ואהוב בלבנו תמיד.

חברת הנוער בקיבוץ – ראיון עם גבי אורן

ראיינה: נורית אורן

את מיזם חברות הנוער הובילו הסוכנות היהודית ועלית-הנוער. לאורך כל השנים, מקום המדינה, קלטה התנועה הקיבוצית בני נוער, החל מאלה ששרדו את השואה ועליות בלתי לגליות, דרך נערים ממשפחות קשות יום, ובגלגולים מאוחרים יותר גם קליטה של גרעיני נח"ל. זה היה סוג של תהליך חינוכי ואינטגרטיבי בתפיסה של התנועה הקיבוצית מחד, ומאידך - עזרה לקיבוצים בתחילת דרכם בכוח אדם. משלוש חברות הנוער שהגיעו אלינו בשנות החמישים, נשאר פה רק גבי (מזרחי) אורן.

איך הגעת לקיבוץ?

גדלתי במשפחה ירושלמית ס"ט דתית עם חמישה אחים נוספים. המצב הכלכלי שלנו היה טוב, אבל לא הסתדרתי בביה"ס. חוק חינוך חובה היה אז עד כיתה ח'. בגיל 15 יצאתי למחנה עבודה בקיבוץ 'מגל' מטעם תנועת הצופים. החיים בקיבוץ מצאו חן בעיני והודעתי להורי, שאני עוזב את הבית לקיבוץ. הורי לא הסכימו בטענה שאצא לתרבות רעה. לא עזרו התחנונים שלהם ונשלחתי על ידי הסוכנות לקיבוץ דורות של השומר הצעיר. מהר מאוד גיליתי שמגדלים שם חזירים. פעם בכמה ימים בא מישהו נתן בראש לחזיר, והיה בשר בחדר האוכל. באותו רגע החלטתי שאני לא נשאר במקום של "אוכלי נבלות". אכלתי שבועיים לחם וריבה וחזרתי לסוכנות. במקרה היה שם אריק ארנברג, שארגן קבוצה חדשה לכפר הנשיא, וכך הגעתי לפה.

איזה נערים היו בקבוצה שלך?

צורפתי לקבוצה שנקראה "אלונים", של כ-35 נערים ונערות ממקומות שונים בארץ. רובם מעדות המזרח, חלקם דברו ביניהם בערבית עירקית או תימנית, שניים או שלושה היו רומנים. מעטים שלטו טוב בעברית, ולא כולם ידעו לכתוב את השם שלהם אפילו. הם היו מופרעים קצת, משפריצים מים כמו ילדים קטנים, גונבים תרנגולות ומבשלים אותן, חולבים פרה בלי רשות כדי שיהיה חלב, סוחבים פרודוקטים מחדר האוכל, כמו למשל, קופסאות של גבינה משולשת, משלשלים אותם דרך חור מוסתר בצריף ובחופשים מביאים אוכל למשפחות שלהם. הם היו מעשנים סיגריות שחברים השאירו על השולחן (במשק חילקו סיגריות חינם) ומעשנים בסתר בכיתה. אני החלטתי שלא אעשן ולמרות שמסביבי כולם עישנו, מעולם לא עישנתי. שיחקנו משחקי "אהבה" כמו אמת או חובה". חלק מהבנות היו "פרפריות" רציניות. אחרי הלימודים לא השגיחו עלינו במיוחד. היו לי קשרים חברתיים עם חלק מהקבוצה וגם עם המעטים שנשארו מהקבוצה הקודמת "איתנים", ביניהם צביקה קורנבליט ואפרים אבג'אן. החדר שלי היה מעין מועדון. כולם היו מתכנסים אצלי. קיבלתי

תפקידים בקבוצה, הייתי מזכיר גרעין וגם חצוצרן בטקסים. כשהגעתי לכאן, בני המשק הראשונים היו צעירים ממני בארבע שנים, עדיין ילדים.

מה היה סדר היום שלכם?

גרנו בצריפים, שנקראים היום שכונת המתנדבים, שניים שלושה בחדר. אריק היה המדריך שלנו, נטע אלמן המטפלת ואדי נמינוב יחד עם אריק – המורים. לקראת הסוף מאיר ריינס החליף את אריק, שהלך להיות מזכיר. חצי יום למדנו וחצי יום עבדנו. אני, שלמדתי בבי"ס בעיר שמונה שנים, לא היה לי מה ללמוד בכיתה הזאת. התלוננתי בפני המדריכים שאין לי מה ללמוד עם החברה' האלה ורציתי לעזוב. הם הסכימו שאני לא אלמד איתם, אעבוד בבוקר ואקבל שיעורים פרטיים בערב. לא היה להם הרבה זמן בשבילי, אבל למדתי מאדי גם ברידג'. אהבתי מאוד לעבוד והייתי מסור לכל עבודה שקיבלתי: בלול, בצאן, בבריכות הדגים, בגידולי שדה, בגן הירק עם מאיר, ברפת עם משה בן חיים ולמדתי מאדי לנהוג בטרקטור.

לפעמים יצאנו לטיולים עם המדריכים שלנו. אני זוכר שיצאנו למחנה גדנע בבאר אורה. נסענו במשאית עם כל הציוד עד תחנת הרכבת בחדרה. שם העמסנו את הציוד, אבל מכיוון שלא היינו מספיק זריזים, נטע וחלק מהילדים הספיקו לעלות והתקדמו עם הרכבת, ואדי עם חלק מהילדים, ואני בתוכם, נשארנו על הרציף עם הסנדוץ'. חיכינו לרכבת הבאה, והיה סיפור שלם להתאחד איתם מחדש.

מה היה יחס החברים אל הקבוצה? היתה התנשאות/גזענות?

לא היתה התנשאות בגלל הרקע העדתי, אבל יחס החברים אל חברת הנוער היה שלילי. לא אהבו אותנו. ההתנהגות הפרועה הפריעה להם. הם היו יושבים בחדר האוכל, מרעישים ושופכים קומקום מים אחד על השני. ניסיתי להתרחק מהם ולהצטרף לשולחן של חברי משק. בסרט על הדשא הם היו צועקים. היו קוראים לנו bloody noar. לא היינו מאומצים במשפחות, דבר שהיה מאוד חסר. נטע המטפלת היתה מזמינה אותי לארוחות ארבע אצלה בבית. גם אדי הזמין אותי אליו לעיתים וגם יעל שפרונג. אני זוכר שגרעין ה' הגיע לקיבוץ במשאית בדיוק כשהיינו בסרט. אחת החברות התחילה לצעוק: "הם באו הם באו". כשהגיעו, אנחנו הרגשנו שמקפחים אותנו. היתה להם עדיפות בעבודה וזה היה נורא מרגיז. יותר מאוחר יצרתי קשרים עם חלק מהם כמו רג'י וג'יסון, רימונד ושוש, רוני קוצן ועוד כמה.

מה קרה בשרות הצבאי?

כל מי שהחזיק מעמד בקבוצה עד אז, התגייס ביחד לנח"ל. עשינו טירונות במחנה שמונים ואחר כך הפרידו בינינו וחולקנו לפלוגות. קיבלנו חבילות ממתקים מהמשק, אבל לא שמרו לנו חדרים. בחופשים הייתי נוסע למשפחה בירושלים או מחפש אצל מי ללון בקיבוץ. לפעמים נטע או אדי או אפרים אבג'אן, שכבר היה חבר, היו מארחים אותי בחדרים שלהם.

אחרי הצבא חזרתי וקיבלתי חדרון קטנטן בצריפים. היו עוד כמה שחזרו, אבל מהר מאוד עזבו כולם. בני כיתת אריה וצבי כבר היו אז נערים והתיידדתי איתם. אחת מהם היתה חברה שלי במשך שבע שנים.

איך קרה שרק אתה נשארת וכל השאר עזבו?

רוב החברה' בקבוצה הגיעו בגלל סיבות כלכליות ומצוקות אחרות. אחרי הצבא הם התפזרו והתחילו לעבוד. אני לא הגעתי לכאן מסיבות כלכליות אלא אידיאולוגיות. נמשכתי לחיים האלה, התאהבתי בחקלאות ובטרקטורים, היתה לי חברה פה והיו לי הרבה חברים. במשפחה שלי בירושלים אמרו לי כל הזמן: מה אתה עושה שם? כולם כבר עזבו! תעזוב, ונסדר לך עבודה במוסך דן... הדרכתי קבוצות ילדי משק, יצאתי לטיולים, הוצאתי רישיונות נהיגה למכונית ומשאית, קיבלתי נופש רווקים, נשלחתי ללמוד מכונאות והרגשתי שאני מתקדם.

שנה אחרי הצבא, יצחק עדר הציע לי להיות חבר קיבוץ, כדי לקבל ותק ויותר זכויות, והתקבלתי פה אחד באספה. בגיל 31 התחתנתי עם בת משק אחרת (המראינת) והקמתי פה משפחה.

איך השפיע הקיבוץ על החיים שלך?

בהתחלה היה לי קשה בגלל המחסור במסורת יהודית: אוכל לא כשר, חלב ובשר ביחד בחדר האוכל, אין בית כנסת. עד היום נשארת שומר מסורת בדרך שלי.

באופן כללי צריך להגיד שהמשק לא ידע לטפל בחברות הנוער. עובדה שמתוך שלוש קבוצות, חוץ ממני ומצביקה, לא נשאר אף אחד. אבל לי היה טוב פה, לא רציתי לחזור לעיר והפכתי להיות קיבוצניק, לצערם של בני משפחתי.

תודה גבי, מזל שהגעת לכאן, מזל טוב ליום הולדתך ה-80. הרבה בר יאות.

חברת הנוער "אלונים" בטיול עם הצוות: נטע, אדי ומאיר. גבי בבגד ים במרכז.

לקט זיכרונות מימי בית הספר היסודי

בכפר הנשיא / שלומית עדר לפשיץ

כיתת אייל

מכיוון שסיום הבניה התאחר, נכנסנו לכיתת אייל לקראת חנוכה שנת 1960 זה אך מלאו לי 8 שנים. אני הגדולה בכיתה. הושארתי בגן כדי לא להיות יחד עם יהודה אחי הגדול בכיתת עשור. את המגפיים השארנו בתאים המיועדים ואת המעילים תלינו על הווים בכניסה. לכל ילד תא ווו עם שמו. נכנסתי עם הורי מרוגשת כל כך. הבנין גדול, חדש ולבן. כל כך הרבה חדרים חדשים, שתי מקלחות, שני חדרי שירותים, תאי בגדי ערב, חמישה חדרי שינה ובכל אחד ארבע מיטות מכוסות שטיח כתום. אני בחדר האמצעי במיטה הקרובה לדלת משמאל, אתי בחדר אמנון המאירי, טליה שיין ואילנה רוז. (כל ערב בזמן ההשכבה אקבל נשיקת לילה טוב מארבעה הורים). חדר האוכל גדול. (אסתכל על רצפתו נשטפשת מידי יום במהלך מנוחת הצהריים שלעולם לא אצליח להרדם בה) ובהמשך כיתת הלימוד ובה מכתבה לכל ילד עם מכסה מתרומם ובה קלמר עץ מקושט יפהפה ובתוכו אוצר של עפרונות צבעוניים ומחק. איזו שמחה! הכיתה מקושטת בפלקטים בכתב ידו של אדם בן חנוך המורה. עדנה קולינס ובלה דיוויס המטפלות מקבלות אותנו בחיוך. אני מתרגשת. אפילו עכשיו!!

למדנו לקרוא במקראה שמצוירת עליה כלנית. תמנה ואני למדנו לקרוא ראשונות. התחרינו מי תסיים ראשונה את הספר. היא.

איך בבית הספר? הכי כיףףף!

לכיתה ב/ מצרפים לנו את אידו שהוקפץ מהגן כדי שלא יהיה עם איתי אחיו בכיתה הבאה (סנונית). צעיר ממני בשנתיים וחצי! צרפו אותו למקלחת שלי. אני ויתר הילדים מתביישים. כמו שאנחנו מתביישים מילדי המקלחת השניה. אחרי כמה ימים מפסיקים להתבייש בהצהרה משותפת.

איך בבית הספר? הכי כיףףף!

מתעוררים למחול החרבות של חצ'טוריאן כל בוקר בשעה 6 וחצי. בלה מעירה את המאחרים, מסייעת לרטובים. מתלבשים בבגדי הבקר המגולגלים בחבילה בקצה המיטה, נועלים נעלי בית ורצים להיות ראשונים בצחצוח השיניים ליד הכיור הגדול ואז ישר לשיעור הראשון שלקראת סופו כבר יעלה ריח הביצה

המקושקשת שתיכף נאכל לארוחת הבוקר, עם פרוסות עגבניה ופרוסה מרוחה במרגרינה. אחרי כן נרוץ לעבודות התורנות. הכי מבאס לשטוף את החדרים. הכי כיף להביא את שאריות המזון בדלי למשק הילדים. גם לשטוף כלים די כיף. איך בבית הספר? הכי כיףףף!

בהפסקות משחקים חמש אבנים על המרצפות הקרירות במרפסת. שרונה מנצחת תמיד. בחצר המשותפת לכיתות עשור וסנונית משחקים הבנים כדורגל. אני משחקת כדור שבע על הקיר עם שלומית ווטרמן ושולי דיבון מכיתת עשור. לפעמים גם דינה בן צבי מצטרפת. לי זו גאוה. ולהן? מהמשחק למדתי - יד שמאל זו היד שרחוקה יותר מהמדרגות כשאני עומדת מול הקיר. שיטה שמשמשת אותי לזיהוי שמאל וימין למשך שנים אחר כך.

הגיע לבקר בכיתה מנהיג שחור מאפריקה ודני, ילד אנגלי צורף לכיתה. כולם רוצים להיות עם הילד החדש. התחיל באהבה גדולה ונגמר במסכנות. סיפור על כך בקישור <https://katzr.net/80b977>

צביקה קורנבליט מלמד ספורט. עושים תחרויות ריצה. 60 מטר. לאה דיבון ומרב ארנברג רצות הכי מהר מהבנות. עמרי מהבנים. לילה בן אבי מלמדת ציור – תמיד נלהבת ומחייכת. מביאה את הציורים ותולה על לוח התצוגה בכיתה. אני מראה להורים בזמן ההשכבה. כל כך גאה. ריני כהן מלמדת תפירת ביד-תך מכלב, תך נסתר, רקמה, ניסור בעץ, ניסור במתכת, עבודה בחימר וקליעה מנצרים. עשינו סימניה, עשינו סינר. שימש את אמא יחד עם אלה שעשו אחי אבל רק לשלי היה כיס בצורת לב. מקס-מצחיק. מעמיד ילדים מפריעים בפניה ומלמד את שפת המקצב (ta- te ta te) מאזינים למוסיקה –לומדים מושגים - פוגה. פיאנו, פורטה, קרסצ'נדו. נגינה בחלילית. מנדולינה. מפיק ומעבד למקהלה ולתזמורת מנדולינות. יאיר ואני סולנים בתזמורת המנדולינות. הנאה גדולה. מאד. אני מנגנת דואט חליליות עם עודד. איזו השקעה. איזו סבלנות. של מקס. שלנו. מתנה!!

איך בבית הספר? הכי כיףףף!

הולכת אחרי הצהריים לחדר של ההורים של טליה א. כי אנני אמה הכינה גלידה תות שיש לה באמת טעם תות.

מיד לאחר ארוחת הערב עם ההורים בחדר האוכל אני רצה לכיתה לשבת על המיטה ולהתאמן בחלילית ובהמשך במנדולינה אחר כך יבוא אבא או תבוא אמא לנשק לילה טוב

איך בבית הספר? הכי כיףףף!

עם אדם לומדים על מגלי עולם. מדביקים תמונות של מגלן, מרקו פולו, קוק, קולומבוס וקורטז. מטיילים לחרבת מנטור (בית הקברות של טובא) או לשדה התעופה או לאבן התותח. נעמי מ. ועוד ילדים שמתקשים נתלים לו על הזרועות וקוראים לו דמסקי. הוא מוציא מהכיס בזוקות ומחלק לנו. עובדים עם אדם בגינה ושותלים צבעונים ויקינטונים. מכינים הצגות. בונים בתים – בניתי עם קבוצתי בית מארגז עץ שהסתרנו מתחת לשיחים הגדולים בין חדר האוכל והמקלחת הציבורית. כך למדנו על האדם וביתו.

איך בבית הספר? הכי כיףף!

אדם לא מלמד אותנו נכון. ארגנו משלחת – דורון, רותי חצור ואני ודרשנו שייתן לנו שעורי בית ומבחנים כמו ששושנה אדלשטיין נותנת לאחים הגדולים שלנו בכיתת עשור. אדם הסכים. נתן לנו שיעורי בית לצייר ציור ולהכין הצגה.

איך בבית הספר? הכי כיףף!

חגיגה בטיפני – כל הילדים קמים לאחר ההשכבה ורצים בשקט אל מאחורי צריף בית הספר הישן. מסתתרים שם בשיחים. מרחוק הסרט בשחור לבן. לא שומעים וכמובן שלא מבינים דבר. ההתרגשות עזה. מרוב התרגשות תמר צוחקת כל כך ואומרת שהידיים שלה צוחקות. לאחר שהתגלה קבלנו עונש - להכין הצגה. ההורים הוזמנו. היה מרגש.

אריאל ארגן רשת תקשורת בין חלונות כל החדרים באמצעות רשת צינורות שנקשרה לתריסי החדרים מבחוץ. כל חדר קשור לכל חדר אחר. הילדים שלא ישנים כמוני מדברים בשקט זה עם זה בזמן מנוחת הצהריים.

איך בבית הספר? הכי כיףף!

האבות הישנים בכיתה והמקימים בשבת עם סיפוריהם המרתקים – מוסי, טומי, נוקי, לני רוז, אריק, מופתי. סיפור על זה בקישור <https://katzr.net/051500>

אדם הודיע שיש תחרות על כתיבת המנון לבית הספר. אחרי הצהריים או אולי אחרי ההשכבה אני מסתגרת בשירותים וכותבת מילים בחרוזים על בית הספר והתלמידים.

"בכפר הנשיא יש בית ספר, בית ספר בכפר הנשיא

ילדים לומדים בו לעזר כי הלא הם הדור השני!"

מכיוון שניחנתי במעט מיצר האספנות והארכיונאות של אבי – מצאתי אצלי את
הדף המקורי של השיר עם תיקונים שנערכו עליו על ידי אדם או ג'וני פרנק שגם
לזכרוני הלחין לחן קליט בקצב שיר לכת שהתאים אותו מאד להיות המנון בית
הספר. נמצא בקישור <https://katzr.net/55361f>
אפשר להמשיך עוד ועוד אבל מתישהו צריך לעצור.

שלכם שלומית עדר ליפשיץ

השחייה בכפר הנשיא / דורון כהן

דורון כהן, שלומית ניר, וטרי פלוצקי

האמינו לי, אין לי מושג – עד היום – למה דווקא שחייה. אני נוטה לחשוב שהבחירה הייתה של השחייה בי ולא ההיפך. זאת הייתה הבחירה האפשרית היחידה.

זוכר את עצמי, ילד בן 9, עומד לצד הבריכה, ביום שישי כלשהו

(יום של בדיקת זמנים) וצופה בילדים הגדולים (כיתות "עשור", "עופר" ואולי, "צבי") מודדים זמנים ומתחרים ביניהם.

וכל זאת תחת עינם הפקוחה של טרי ולו. לו הוא אמריקאי שהגיע לקיבוץ - לאחר ששחה בתחרויות המכביה של 1962 - והחדיר את חידק השחייה לכפר הנשיא. לו הדביק את טרי, והשחייה בכפר הנשיא, יצאה לדרך.

באותו יום, היה מקום עודף על אחד מארבעת אדני הזינוק, שהיו קיימים אז. מישהו, אני מניח שהיה זה טרי בכבודו ובעצמו, שאל אותי, האם אני רוצה לשחות ומתוך תמימות (שמלווה אותי עד היום) השבתי בחיוב. ניצחתי, והשאר היסטוריה.

התערובת של מקום קטן, אפשרויות מוגבלות, ילדים הרוצים להביע את יכולתם, משוגע לעניין (טרי), קבוצת הורים תומכת וקיבוץ שלם שנרתם באופן מוזר ומופלא, הם הגורמים שבעטיים נוצרה קבוצת השחייה של כפר הנשיא. קבוצה אשר הוציאה מתוכה אלופות ואלופים רבים וטובים. נכון, בתחילת הדרך, כמעט כל ילד בקיבוץ שחה לתקופה כזו או אחרת אולם, ככל שטרי התפתח, למד ויישם, הלכו האימונים והתגברו, היו מקצועיים יותר ובעיקר קשים וארוכים יותר וכללו את הבקרים לפני בית הספר ואת השעות האחרונות של אור היום, הלך והתמעט מספר השחיינים ומנגד, נישאר קומץ נערות ונערים שהחליט להמשיך והביא הרבה ניצחונות וגאווה (כך לפחות חשבנו אז) לקיבוץ.

למה אני חושב שהשחייה בחרה אותנו יותר מאשר אנחנו אותה? בזמנים ההם - 1962/3 - כמעט ולא היו ברירות. הייתה בריכה, היה טרי והייתה קהילה תומכת. אני לפחות הרגשתי שלילד עם מרץ ושאיפה להביע את עצמו ולעסוק בספורט, השחייה היא כמעט האפשרות היחידה.

קצת חוויות אישיות:

הקבוצה הלכה והתפתחה. בשנים הראשונות, התחרויות המשמעותיות היו תחרויות "אליפות הגליל העליון" אליהן נסענו – למיטב זכרוני,

כמחצית מילדי הקיבוץ בטווח הגילאים בני 12 עד 16 – במשאת על כל ההווי הכרוך בכך (הווי של טיול שנתי). לאט לאט ובמקביל להצלחות השתחלנו לתחרויות במסגרת גאוגרפית רחבה יותר, עד שהגענו לאליפויות הארץ לגילאים השונים.

אין מה לומר, השנים בין 1967 לבין 1971 היו שנות הזהב – בחוויה שלי - של השחייה בכפר הנשיא. שולי דיבון, אמיר נמינוב, גדעון לווי, עידו ואיתי סלע, תמר ריפקינד, מיכאל ארנברג, אהרון לוין ומרים מעיין הגיעו כל אחד בתורו ובקבוצת גילו, להישגים ומדליות באליפויות הארץ השונות, כולל אליפויות הבוגרים. אני רוצה להאמין, שהייתה לכך השפעה גם על השחיינים מכפר הנשיא שהחלו בדרך המפרכת לאחר שאני כבר הייתי במחוזות אחרים.

נמרוד פלמה, אמיר גולן ושילו איילון שהחזיק בשיא ל-1,500 מ' חופשי לשנים רבות. ואם היו נוספים, שיסלחו לי על השכחה. מעל כל אלה, המנצח של המקהלה: טרי פלוצקי. המאמן האגדי, The one and only. ראוי לציין, שאפילו שלומית ניר, בת איילת השחר שהובילה את השחייה הישראלית משך שנים רבות, חיפשה בית חם להתאמן בו ומצאה אותו בקבוצת השחייה של כפר הנשיא (יש סברה שקבוצת כפר הנשיא ביחד עם שלומית ניר זכתה במקום ראשון הקבוצתי באליפות הארץ באחת השנים – אולי 1971).

זה המקום להודות לקהילה המפוארת של כפר הנשיא לדורותיה, שללא התמיכה וההתלהבות שלה - בענף ספורט לא מן הפופולריים ביותר, שעולה לכתורות פעם ב-4 שנים באולימפיאדה - כל זה לא היה מתקיים.

לא אכנס לשמות מכיוון שכן מובטח שאשכח מישהו ואז, שומו שמיים. אבל היו רבים וטובים שעזרו, הסיעו, האכילו, היו בחר השופטים, היו לצידו של טרי ורשמו תוצאות ועוד כהנא וכהנא.

בשמי ואני בטוח שבשם כל השחיינים לדורותיהם, תודה ענקית על שאיפשרתם לנו לבוא לידי ביטוי ולהרגיש משמעותיים לעצמינו ובעיקר לכם.

דורון

קינה לבריכה שנסגרה / טלית דבולט עומר

אני רצה מהגן, ביום שפותחים את הבריכה, מרוחה במשחת PABA שבקי
ארנברג רקחה, לבושה בחלוק שכתוב עליו גן רימון. המדרכה לזהטת ומאחוריי
המטפלת "חכו ליד השער" היא מספיקה בקושי להשחיל צעקה.

אנחנו בספידו, קופצים ליד השער ומרחוק העגלה עם הנושא אוכל הענק,
ערימת צלחות וסכו"ם משקשקת, ולארוחת עשר יש אבטיח.

מהרגע שראינו את העגלה אנחנו כבר טסים למים, תחרות, הראשון קופץ
ואחריו כולם. החלוקים זרוקים מפוזרים על הדשא ואנחנו במים. מאושרים.
ארוחת עשר אבטיח. אנחנו בחוץ אבל לשניות ספורות. קופצים ראש בחזרה.
לבינונית.

פיקניק בדשא לארוחת צהריים. ספגטי בולונז נמרח על הצלחות ועלינו וחייבים
להישטף במקלחת הקרה. "לחכות חצי שעה אחרי האוכל" המטפלות
מתריעות, מתכוננות למנוחה קצרה ואנחנו מחכים ונכנסים שוב.

החזרה לגן כל כך מעייפת, נראית ארוכה מתמיד וחם לי עוד יותר. השמש
מתישה ואני משתרכת באיטיות לפני העגלה המאספת. היום לא נתקלח בחצי
מקלחת/חצי אמבטיה עם החרסינה תכלת בגן כי התקלחנו בבריכה.

בכיתה ד' כשעברתי ת'בחינה, תפרו לי את המשולש הצהוב לבגד-ים והלכתי
לבד לבריכה. בלי ההורים. כל יום אנחנו שם, משחקים קדרים באים במים עם
כיתת שיבולת וסיני.

הכיתה שלי הייתה בתפר בין האגדות ששחו ואימנו את הילדים, אבל התמונות
חקוקות במים: התחרויות של אדי נמנוב, המשרוקית, אמיר גולן שוחה חתירה,
המקפצות, שולחן שופטים מאולתר בפינה. את השמות דורון כהן, טרי פלוצקי,
אני מכירה רק מסיפורים. אחר כך הגיעו נמרוד פלמה, רועי אדלשטיין, וגם
הנכדה של אדי, בת-אל. תרבות של מקום.

ביום שפתחו את הבריכה השנה, הבן שלי חיכה ליד השער עם החברים שלו.
מרוגשים. תחרות ריצה קטנה והופ הם במים.

אימא שלי עשתה 40 בריכות כבר ביום הראשון.

* בקיץ הזה יש קורונה בעולם. אחרי שבועיים ששחינו עם שמירה על מרחק...
הבוקר 8.7.2020 הודיעו לנו ממשד הבריאות שהבריכה חייבת להיות סגורה.

שושנה ש.

על ילדות בקיבוץ שני סיפורים קצרים / יהודה עדר

השריפה:

עם אבא אמא
ושלומית
האחות

אהוד אלמן ואנוכי הולכים בחשאי לבית הורי ומדליקים בזה אחר זה גפרורים. אנחנו בני ארבע(4). בשלב מסוים הייתי צריך ללכת לשירותים. אהוד הצטרף והמשכנו להדליק גפרורים. הוילון בארון ליד האסלה התחיל לבעור. לפתע כל חדר השירותים התמלא אש ועשן. מבוהלים

מאוד נדחקנו לכיוון המקלחת. אהוד, בתושייה שלא תיאמן, לקח את המגב ונתן מכה אדירה לידית דלת השירותים. מיד נמלטנו החוצה ממלכודת האש. חלפו כמה שניות וכל החדר התפוצץ מכדורי הציד של אבא שלי שהיו בארון. כדורי הציד שבאמצעותם אבא היה מבריח את השקנאים בבריכות הדגים בחולה. שמענו בום נוראי ובדלת נפער חור ענק מהפיצוץ. משטרת ראש פינה הגיעה לחקור אותנו. בכינו. ניצלנו. עד היום יש לי סימן כווייה על יד ימין. הבטחתי להורים שלא אעשה זאת שוב. מאז אני מאוד אוהב את מדורות ל"ג בעומר. תודה לך אהוד אלמן על ההצלה.

בזוקות בראש פינה

איתן נמלי ואנוכי בני 8. החלטנו לגנוב כמה בקבוקי טמפו מחדר האוכל. החלום היה למכור אותם בראש פינה ולקנות בכסף מסטיק בזוקה. אהבנו את המסטיק ועוד יותר את משפטי המפתח שהיו שזורים בקומיקס של הבזוקה. הלכנו ברגל מכפר הנשיא ועד ראש פינה. הליכה ארוכה לילד בן 8. מכרנו אותם וקנינו בזוקות. אושר גדול. אבל, כמו כל דבר בקבוץ, העניין התגלגל לו ונדע ברבים.

עם איתן
נמלי (ראשון
משמאל)
בתזמורת
המנדולינות
של מקס!

מזכיר הקבוץ דאז, ג'רי קלמן, קרא לשניים לשיחת בירור וגער בנו קשות. ישבנו מסכנים במזכירות והודינו באשמה. עברו שנים רבות רבות. לפני כשלוש שנים הייתי בזאפה תל אביב עם עשרות תלמידים שלי מ"רימון". לפתע ניגש אלי מישהו ומציג את עצמו כמתופף והבן של ג'רי קלמן. קסם של בחור. מיד ספרתי לו. הוא התקשר לאבא שלו שזכר ואישר לו. הסיפור נכון.

החגים של ילדותי / נורית אורן

נוסטלגיה שלא תתואר

אני זוכרת בגעגועים רבים את החגים בקיבוץ הישן. החגים שלנו נחגגו ברוב עם ופאר, על פי המסורת היהודית-חילונית ועם הרבה השקעה והתנדבות לטובת הכלל.

בראש וראשונה סדר פסח. שום סדר שעשיתי בשנותי הבוגרות לא ידמה ולא ישווה לסדר ההוא. חדר האוכל היה ערוך שולחנות ארוכים מכוסים במפות לבנות, מוכן ומזומן למאות חוגגים – חברים, ילדים ואורחים רבים. ההגדה לא הייתה הגדה מסורתית אלא הגדה מיוחדת המותאמת להווי הקיבוצי. הקריינים נבחרו בקפידה וכל אחד קרא את הקטע שלו במיקרופון. הטקס התחיל תמיד בשירי אביב ומגילת "שיר השירים", ואז הגיעו בזה אחר זה כל שירי ההגדה המסורתיים בהשתתפות כל הקהל ובקול גדול. מספר שירים היו שמורים לחברים סולנים וכולנו חיכינו להם בציפייה. "מה נשתנה" היה שמור לילדי כיתה א' שהתאמנו עליו היטב וכל הקהל הריע להם בהתלהבות. הפעוטים וילדי הגנים כלל לא הורשו להשתתף, כדי לא לקלקל למבוגרים את החגיגה, כך שלילדי כיתה א' זו הייתה שנה ראשונה. "חד גדיא" המסיים את הסדר הושר במעין תחרות בין השולחנות ואי אפשר היה לסיים אותו. כשהתחיל הקהל להתפזר, ובעוד תורני החיסול מפנים את השולחנות, התקבצו סביב שולחן אחד אוהבי הזמר העברי והכליזמרים עם מנדולינות, גיטרות, וחלילים והמשיכו לשיר עם שירונים, אל תוך הלילה. עד שהגיעו התורנים ואמרו להם: "רבותי... הגיע זמן קריאת שמע של שחרית".

מימונה לא נחגגה בכפר האשכנזי של ילדותי, לעומת זאת, בשבת הראשונה שלאחר הפסח נחגג אצלנו גם **חג העומר**, המסמל את קציר החיטה הראשון. כולם היו יוצאים לשדה, לבושים חג, והגברים בחרמשים גדולים היו מדגימים איך קוצרים את השיבולים. אומרים שהיה פה ממש שמח, כשכל החברים רקדו הורה בשדה. אבל זה היה לפני שהייתי בהכרה.

חג שבועות היה חג לא יישכח, וכל ניסיון לחקות אותו היום, נדון לכישלון מראש. לקראת הטקס היו החקלאים מגייסים את כל הטרקטורים, הקומביינים, קטפות הכותנה, מכבש הקש, העגלות, מכסחות הדשא והמיכלסונים ומקשטים אותם לכבוד התהלוכה המסורתית. שיירת הכלים החקלאיים הייתה אין סופית, ססגונית ומלווה בנגני הכפר. הילדים היו לבושים חגיגית עם זרים לראשם וישבו לפי קבוצות הגיל בעגלות. אחר כך התקיים טקס ובו הביא כל ענף את ביכוריו: גן הירק הביא את ירקות העונה, בריכות הדגים הביאו קרפיונים ענקיים, הרפתנים הביאו חלב ועגלה, הלולנים – עופות וביצים, הכורמים – אשכולות ענבים, הפלאחים – חיטה וחבילות קש, אנשי המטע – תפוחים, אפרסקים

ושזיפים, עובדי הצאן – טלאים, והמפעל – יציקות אלומיניום. גם ענפי השירות הביאו "ביכורים". הנויניקים הביאו פרחים, והתופרות במתפרה הביאו שמלות. משק הילדים הביא ברווזים וארנבות ונורית החמורה משכה את העגלה. המקהלה וקבוצות של רקדנים הופיעו לפני הקהל הנרגש. הוי... חתיכת נוסטלגיה שלא תתואר.

חנוכה הוא חג האור והשירים הרבים, ואת האור המגרש את החושך מסמלת האש. לכן, אנחנו הילדים הסתדרנו בזוגות או שלשות, נתנו בידינו לפידים בוערים (לא למפיונים) והלכנו בשבילי הקיבוץ בשיירה ארוכה ומעלה עשן. אני זוכרת שכל כך פחדתי שהילד מלפני או מאחורי או מצדדי, ישפוך את הנפט הבוהק על ראשי. רק כשהגענו לחדר האוכל הספוג באדי השמן של הסופגניות נשמתי לרווחה. ושוב, בעזרת הנגנים הנפלאים שלנו שרנו בזה אחר זה את כל שירי החג, אותם תמיד אהבתי. במשך שנים היתה מסורת של תחרות חנוכיות מלגו. אבא שלי היה יושב שעות עם אורי ובעיקר עם רמי, וביחד היו בונים חנוכיות יפיפיות, שלא פעם זכו במקום הראשון.

גולת הכותרת של החגים כולם היתה מסיבת **פורים**. כמו היום, הוקדש יום אחד למסיבת הילדים, ובערב שישי התקיימה מסיבת המבוגרים. הילדים התחפשו למה שרצו, ללא גיבורי על וידוענים, כי לא היתה טלוויזיה. כל כיתה הכינה הצגה, והמנהג נמשך גם כשאני כבר הייתי מורה. כתבתי את המחזה ע"פ התחפושות, ביימתי את תלמידי והתהליך היה מלווה בהתרגשות ויצירתיות רבה. לפני המופעים התקיימה תהלוכת תחפושות מוסיקלית ארוכה ושמחה. חודש לפני פורים נבחר נושא למבוגרים, והאומנים שבחבורה התחילו לקשט את חדר האוכל, לקראת המסיבה הגדולה, עד שאי אפשר היה להכיר אותו (כמעט כמו היום). אלא שצריך לזכור שבחדר האוכל הגישו שלוש ארוחות ביום, ותוך כדי כך, ניתן לומר, כמעט בלי הגזמה, שבנו אותו מחדש. רק בכיתה י"ב זכיתי להבין מהו נשף אמיתי: כיבוד כיד המלך, כולם בתחפושות, ריקודים, שתייה ומעל הכול – הצגות. בכפר הנשיא היו תמיד הרבה שחקנים ובדרנים. ומי שלא ראה "זיג" מקומי לא ראה קומדיה טובה מימיו.

יום העצמאות היה גם הוא חג חשוב במקומותינו. הוא התחיל בארוחת ערב משותפת בחדר האוכל המקושט כולו בהמון דגלונים. היתה מסכת ארוכה של הקראות ושירים, ואחרי הארוחה הוזזו בזריזות השולחנות והכסאות בעזרת עגלה מיוחדת, שזה היה תפקידה. כולם רקדו יחד ריקודי עם והורה סוערת, שאותה הוביל, מי אם לא - מוסי המאירי. למחרת, ביום החג, נערכו תחרויות ספורט היתוליות בין הענפים, בין הורים לבניהם, בין ילדים, בין קבוצות זמניות וכד'. במה התחרו? כדורגל, כדורעף, משיכת חבל, ריצה, קפיצה לרוחק, מרוץ כפות עם ביצים ועוד. בשלב מסוים בנה ג'ים ויטהם את הלונפרק הייחודי והשמחה המשפחתית והגאוה המקומית הרקיעה שחקים.

אסיים **בחג המשק** בחודש יולי, שלא נפל בחגיגותו מכל חג אחר. פה נדרש בכל שנה להמציא את הגלגל מחדש, שכן אין מסורת ארצית או מסורתית מקובלת. אז שוב הוצגו הצגות, רוקדו ריקודים, נערכו תחרויות שונות ומשונות בבריכת השחייה וצולמו צילומים קבוצתיים של כל האוכלוסיה.

חגגנו כמובן גם את **חגי תשרי, וט"ו בשבט, ול"ג בעומר**, אבל לא ארחיב את הדיבור עליהם. כל חג והאופי שלו.

לסיכום הפרק הזה חשוב לי להדגיש שהכול היה בהתנדבות ובעזרת תורנים רבים. חשוב לי גם להגיד, שהקיבוץ היה נדיב ומזמין אורחים מעין כמוהו. לכל החגים הגיעו אורחים בלי הגבלה. האוכל היה חופשי בחדר האוכל וכן הכיבוד במסיבות. איש לא התחשבן על הנושא הזה, כי רק הגזבר הבין משהו בכספים ובכלכלה.

החגים של ילדותי הם חתיכת נוסטלגיה, שקשה לתאר. אני בטוחה שכל חבר ותיק או בן משק שלוקח על עצמו ארגון חג היום, מנסה עד כמה שאפשר אל חגיגות הימים ההם.

נורית

ראיון עם לילה הארט - להיות אומנית בקיבוץ

ראיינה: צילה בן רשף

ש. ממתי ידעת שאת רוצה להיות אומנית?

ת. מגיל שנה רקדתי, וכל מה שהיה לי בראש זה להיות רקדנית, אך להורי לא היו האמצעים לשלוח אותי ללמוד מחול.

הייתה לי מורה אחת לציור, והיא הראשונה שניגשה אליי להגיד לי שיש לי כישרון בציור. מאותו יום התחילה ההתעניינות שלי באמנות. אותה מורה הזמינה את אמא שלי ואמרה לה, שכדאי שתבקש מילגה עבורי לבי"ס לאמנות. הייתי רק בת 13 והלימודים לאמנות התחילו בגיל 14 (ונמשכו שנתיים עד גיל 16).

הילדים בביה"ס היו נחמדים, חלקם היו יהודים, והמורים היו עם גישה מודרנית, אומנים פתוחים ללא משמעת חזקה, סוציאליסטים ושמאלניים. אבל לא עבר זמן רב והתחילה המלחמה וכל יום בזמן הלימודים ירדנו למקלטים כשהגרמנים הפציצו את מנצ'סטר, ושם שהינו רוב היום. התקבלה החלטה להעביר את כל ביה"ס לאמנות לצ'סר, לא רחוק ממנצ'סטר ששם לא סבלו מההפצצות. חילקו אותנו לגור אצל משפחות כמו את כל הילדים הפליטים מלונדון. שיחקתי טניס והייתי הקפטן של נבחרת ההוקי. לפעמים בסופי שבוע נסענו לראות את ההורים שלנו ששהו במקלט.

היה כיף בביה"ס הזה, קצת כמו להיות בנעורים בקיבוץ. צירנו המון והאווירה הייתה נהדרת לעומת ביה"ס הקודם. אז הבנתי שאני רוצה לעסוק באומנות, לצייר, וגם חשבתי ללמוד גרפיקה.

אין לי מושג איך זה קרה, אבל הורי הסכימו ולמדתי שנתיים בבי"ס לאמנות. למדנו אנטומיה בפירוט רב עד שהכרנו כל עצם בגוף, למדנו ציור מודל בעירום, את תיאורית הצבע ועוד. הייתי שם הצעירה ביותר. גם מרקי למד בבי"ס זה. נהניתי מכל יום, התחלתי ליצור עבודות ברמה גבוהה הרגשתי שנהייתי לאומנית.

ש. האם האמנות הובילה את מה שקרה בהמשך החיים?

ת. גם בני אדם במצבים שונים תמיד עניינו אותי.

התחתנתי בגיל 19 נגד רצון הורי. בעלי היה ממשפחה יהודית בלגית שהיגרה לברזיל. נשיא ברזיל היה פשיסט ובעלי שמאלני מאד שהתנגד למשטר. בגלל פוסטר שהיה לו על הקיר הוא נלקח לכלא ל-6 חודשים ושם עבר עינויים. לאחר ששוחרר הוא מאד כעס והתנדב לצבא הבריטי כדי להילחם בנאציזם ובפאשיזם. הוא גם היה ציוני נלהב.

לאחר שהתחתנו הפלגנו באוניה לגור בברזיל. למדתי פורטוגזית ולבעלי היה מפעל לתיקים. מצאתי עבודה כגרפיקאית של חנות גדולה ומפורסמת.

כל יום שישי היה פרסום ענקי במרכז העיתון שאני הייתי אחראית עליו מבחינת התכנון, הדמויות והביצוע. גם הלכתי לבית הדפוס למעקב אחר הביצוע.

לאחר 5 שנים בברזיל נכנסתי להיריון. אמי ביקשה שאחזור לאנגליה כדי שתהיה קרובה לנכד. חזרנו ללונדון. כשבני עמרי היה בן 15 חודשים בעלי נפטר מהתקף לב.

בעלי היה ציוני ותמיד חלם לחיות בקיבוץ. החלטתי להגשים את החלום של בעלי עבור הבן. במנצ'סטר פעלה תנועת הנוער "הבונים" והשליחים שם היו אריה דותן ואשתו רות גפן דותן מאילת השחר. רות הפחידה את אמא שלי ואמרה שאני אצטרף לצבא ואגן על המולדת כמו שהיא הייתה (וגם נפצעה בצבא). אריה היה נעים יותר. החלטתי לחכות עד שעמרי יגדל קצת. מצאתי עבודות בגרפיקה.

האדם הראשון שפגשתי מכפר הנשיא הייתה רחל אבידור. הגעתי לבית שלהם במלרוז אבניו, הם רק הגיעו לשליחות באנגליה, ורחל הייתה עסוקה בפריקת המזוודות. עודד הבן של רחל ועמרי שיחקו ביחד מאד יפה מבלי שיכלו לדבר אחד עם השני. היא סיפרה על כפר הנשיא, לא ייפתה את המציאות ואמרה שהחיים שם לא מתאימים לכולם.

כשעמרי היה בן שלוש וחצי עליתי ארצה. נקבע לי לפגוש את מקס וג'ויס מדר בתחנת הרכבת ולהגיע איתם לארץ. נסעתי איתם למשם באוניה לישראל. הגענו לחיפה בפורים ועמרי היה מאד מרוצה, הוא חשב שבארץ כולם מתחפשים וזה קרנבל מתמשך. דוט שיינגזיכט חיכתה לנו בחיפה ולקחה אותנו למלון קטן. למחרת עלינו על אוטובוס ואז זו הייתה נסיעה ארוכה לראש פינה.

נתנו לנו לגור בחדר בגנון (היום חנות יד שניה) ולא ממש הסבירו מה באמת קורה מסביב. בלילה עמרי היה צריך לשירותים ויצאנו בחושך לחפש אותם. פתאום מצאנו את עצמנו בתוך תעלה. לא ידעתי שהיו תעלות ברחבי הקיבוץ. בכלל הייתי נאיבית. לא צמחתי בתנועת הבונים, לא שמעתי סיפורים על הקיבוץ, לא הייתי בהכשרה ולא הכרתי אף אחד. לא ידעתי שהבן שלי יישן בנפרד ממני, והייתי בשוק מהמקלחת הציבורית. רוב החברים פה הכירו אחד את השני מהתנועה. היה לי קשה להבין שאנו הישוב האחרון בקצה הכביש. זה היה די טראומטי.

עם ציור של נער בדואי

עם
הפסלים

ש. מה הייתה היצירה הראשונה שלך בארץ?

ת. הציור הראשון שלי בכפר הנשיא היה כשגרתי בצריף, פתחתי את הדלת בבוקר וראיתי את השמש זורחת על הסלעים הגדולים. ציירתי את הסלעים.

ש. מתי הקיבוץ הכיר בך כאמנית?

ת. לקח הרבה שנים להכיר בי כאמנית. אז אגף בתנועה הקיבוצית היה מאשר והאמן היה מקבל סטודיו וגם שעות לצייר. רק כשפניתי לתנועה והם באו לראות את העבודות שלי קיבלתי אישור כאמן.

לעומת זאת, די מהר הקיבוץ הכיר בי כמורה לאמנות ולציור. התחלתי ללמד את הכיתות בקיבוץ בביה"ס המקומי היסודי. היה לי חדר כתת ציור ליד חדר המוסיקה של מקס. הכל היה קשה ודי פרימיטיבי. ברז המים היה בחוץ והיה צריך לצאת לשטוף מכחולים ולהביא מים פנימה לצביעה.

היו אלה שעות שמאד אהבתי ללמד. כמו כן הייתה תקופה שהייתי מורה לספורט. קניתי את ה"חמור" הראשון לחדר ספורט.

אחרי שלימדתי בכפר הנשיא עברתי ללמד בביה"ס האזורי באילת השחר. לפעמים עשיתי פרויקט ענק של כתות א' – י"ב. אחר כך עברתי ללמד אמנות בבי"ס עמק החולה. במקביל לימדתי ביחד עם האמן אברהם אילת בתל חי.

במהלך השנים התחתנתי עם נתן, נולדו לנו מרב ואבי וגם התגרשנו. בהמשך פגשתי את בוב הארט ונישאתי לו.

בשלב מסוים נמאס לי ללמד. אחינית סיפרה לי על המקצוע ריפוי בעזרת אמנות שניתן ללמוד באוניברסיטה. בוב שיכנע אותי שאלך ללמוד. חששתי. הייתי בת 57 ולא באתי מהתחום האקדמי. למזלי הוריי שמרו את התעודה שלי מה"ארט קולג'" במנצ'סטר שהייתה מקבילה ל BA. בראיון שנערך, הפרופסור התרשם ממני. הוא אמר שקודם כל אני ציירת וזה בסיס מצוין לתרפיה באמנות. הוא השתכנע שהמקצוע מתאים לי. הפרופסור אמר שאולי אני מבוגרת לגילי אבל הכי צעירה ברוחי.

בסיום הלימודים עבדתי 6 שנים בבריאות הנפש בצפת. המדריכים היו נפלאים ועבדתי שם בכל המחלקות. ילדים, מתבגרים, מבוגרים. הייתי מבין עובדות החוץ הראשונות בקיבוץ. לא הייתה תחבורה לראש פינה ולפעמים נסעתי ב 6 טרמפים כדי להגיע לעבודה ולחזור הביתה בחורף הגשום ובקיץ הלוחט. אחרי שעבדתי 2,000 שעות, הרופאים חתמו ואני קיבלתי תעודה המאשרת שאני יכולה לעבוד לבד ללא הדרכה. אחרי שעזבתי את בריאות הנפש עבדתי בתחנה של המועצה האזורית בקריית שמונה.

כשיצאתי לפנסיה, פנה אלי ד"ר ג'ים שלום שהיה רופא בהוספיס (הוא שמע שעבדתי עם ניל שרקי, שהיה חבר שלו מקנדה). הוא הזמין אותי לעבוד איתם. עבדתי 20 שנה בהוספיס. עבדתי עם הרבה אנשים חולים וגם כאלה הנוטים למות.

ש. האם המקצוע מרפא אנשים?

ת. לא, המקצוע לא מרפא. הוא עוזר לאנשים שבאים בפחד ובייאוש והם יכולים לדבר על רגשותיהם. אני יותר אשת חברה מאשר נותנת ריפוי. הטיפול באמנות לוקח את האנשים למקום ולעולם אחר, כדי שלא רק ישכבו עם הכאב שלהם. חלקם היו באים לפגישה, מחייכים, מחבקים ונעשיתי חברה שלהם. היה טוב להם להיות באווירה שונה, להיות בעולם של אמנות, עולם של צבע וצורה ולפעמים גם טיפול בחומר.

ש. היום את עובדת?

ת. ביקשתי לפרוש (צעירה בת 92) אך האחות הראשית של ההוספיס יעל ביקשה שאשאר ואקבל רק אדם אחד בשבוע. הסכמתי אך כרגע זה לא יצא לפועל.

אני עדיין מציירת. לאחרונה כל הציורים שלי אדומים. אני רואה מהמרפסת שלי את רמת הגולן וחושבת על הזוועות שנעשות בעם הסורי וזה מתבטא בציור. אני גם חושבת שהאמנות שלי מושפעת ממגפת הקורונה העולמית.

תודה לך לילה, על סיפור חיים מרתק!

עם הציור האדום

חג שמח - בכפר הנשיא

